

JANUSZ GOŁASKI

KRYSTYNA GÓRSKA-GOŁASKA

MAŁGORZATA RUTKIEWICZ-HANCZEWSKA

MAŁGORZATA BRZEZIŃSKA-KLUSEK

ANNA MIROŃCZUK

JACEK DRACHAL

ZABYTKOWE NAZEWNICTWO POLSKIE NA POJEZIERZU WAŁECKIM

ZARYS TREŚCI

W wyniku zmiany granic Polski podjętej na konferencji poczdamskiej w roku 1945 powstała pilna potrzeba ustanowienia polskich nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych na przyznanych Polsce terenach. Odnosiło się to także do będącego przedmiotem przedstawionych tu badań i ich wyników powiatu wałeckiego. Z powodu pośpiechu, a także braku dostępu do materiałów źródłowych, jako urzędowe przyjmowano nazwy żywiołowo tworzone przez ludność napływową, nie przywiązując wagi do pierwotnego ich brzmienia. Zazwyczaj były to spolszczone brzmienia nazw niemieckich lub ich tłumaczenia.

Porównanie nazw zapisanych w historycznych dokumentach – głównie w księgach sądowych wałeckich oraz poznańskich z okresu od końca XIV w. do końca XVIII w. – ukazywało różnice między nazwami urzędowymi, a nazwami historycznymi. Problem został zauważony przez zespół naukowców poznańskich pracujących pod kierownictwem prof. dr hab. Janusza Gołaskiego. Zespół ten w porozumieniu z dr. Christianem Zschieschangiem z Lipska i zespołem kartografów z IGiK uzyskał od NPRH finansowanie projektu o nazwie: *Przywracanie polskich zabytkowych nazw za pomocą map (na przykładzie Pojezierza Wałeckiego)*. Zamiast zastąpienia obecnych nazw urzędowych nazwami historycznymi, przyjęto w projekcie koncepcję przywrócenia dawnych polskich i słowiańskich nazw jako zabytków językowych i dokumentów świadczących o pierwotnym zasiedleniu tych ziem i ich przynależności do Polski. Uznano, że rozwiązanie to sprzyjać będzie głębszemu poznaniu przeszłości ziemi przez obecnych jej mieszkańców oraz odkrywaniu jej wartości kulturowych zawartych w nazwach własnych. Umocni także więź z miejscem

zamieszkania przez uświadomienie, w jaki sposób nazywali tę ziemię mieszkający tu niegdyś rodacy.

Prace polegały na badaniach terenowych i archiwalnych mających na celu utworzenie archiwum zabytkowych nazw geograficznych. Nazwy zabytkowe wraz z szeregiem ważnych informacji na ich temat zapisywano w specjalnie zaprojektowanych formularzach i zaznaczano na mapach roboczych. Do archiwizacji i prezentacji wyników badań posłużono się komputerowym systemem informacji geograficznej. W tym celu utworzona została baza danych, za pomocą której możliwe było połączenie zbioru nazw zabytkowych i informacji opisowych z ich reprezentacją geometryczną na mapie. Zastosowanie systemu informacji geograficznej umożliwia wyświetlenie dowolnych danych z bazy na tle mapy topograficznej. Dzięki temu możliwe było wykonanie specjalnie zredagowanej mapy zabytkowego nazewnictwa, przeznaczonej do celów popularyzatorskich.